

Enter

Dossier

Eines i reptes

Experiència de la Biblioteca Luis Martín-Santos de Villa de Vallecas amb el sistema de Radiofreqüència (RFID)

Experiència de la Biblioteca Luis Martín-Santos de Villa de Vallecas amb el sistema de Radiofreqüència (RFID)

Ana Julia Salvador Esteban

Directora de la Biblioteca Luis Martín-Santos de Villa de Vallecas
Madrid, 29 de desembre 2009

Resum:

La Biblioteca Pública Luis Martín-Santos de Villa de Vallecas, que pertany a la Red de Bibliotecas Públicas de la Comunidad de Madrid, està gestionada amb el sistema de radiofreqüència RFID, que identifica i localitza; inclou el sistema de seguretat; i fa l'autoprèstec i inventari dels documents de la biblioteca. L'article recull l'experiència de l'any i mig de vida de la biblioteca, l'acceptació i el funcionament de l'autoprèstec i de la resta de la tecnologia RFID, per part dels usuaris i dels bibliotecaris.

Paraules clau:

Biblioteques, radiofreqüència, autoprèstec, inventari.

Experiencia de la Biblioteca Luis Martín-Santos de Villa de Vallecas con el sistema de Radiofrecuencia (RFID)

Resumen:

La Biblioteca Pública Luis Martín-Santos de Villa de Vallecas, perteneciente a la Red de Bibliotecas Públicas de la Comunidad de Madrid, está gestionada con el sistema de radiofrecuencia RFID, que identifica y localiza; incluye el sistema de seguridad; realiza el autopréstamo e inventario de los documentos de la biblioteca. El artículo recoge la experiencia del año y medio de andadura de la biblioteca, la aceptación y funcionamiento del autopréstamo y del resto de la tecnología de RFID, por parte de los usuarios y de los bibliotecarios.

Palabras clave:

Bibliotecas, radiofrecuencia, autopréstamo, inventario.

Experience with RFID at the Luis Martín-Santos Public Library in Villa de Vallecas

Abstract:

The Luis Martín-Santos Public Library in Villa de Vallecas is a member of the Library Network of the Community of Madrid, and is managed with the radio frequency identification system. This identification and location system includes a security system and handles both self checkout and inventory of the library's holdings. This article summarizes the library's experience over a year and a half, as well as the reactions of both users and librarians to the self checkout system and the rest of RFID technology.

Keywords:

Libraries, radiofrequency, self checkout, inventory.

1. Introducció

La Biblioteca Luis Martín-Santos pertany a la Red de Bibliotecas Públicas de la Comunidad de Madrid, i està situada en el districte madrileny de Villa de Vallecas, al sud-est de Madrid. És un districte perifèric en continu creixement que ha experimentat un gran auge en desenvolupament econòmic i poblacional, així com en infraestructures. Està constituït per tres barris ben diferenciats: Casco Histórico, de tradició obrera; Santa Eugenia, barri residencial de finals dels anys 70, i l'Ensanche de Vallecas, de recent construcció, encara poc poblat. Té una superfície de 5.155,92 ha, amb una població de 84.700 habitants (dades a 1 de juliol de 2009 de l'Ajuntament de Madrid), dels quals el 17 % és d'origen estranger.

Des de la seva inauguració compta amb el servei d'obertura en cap de setmana, la qual cosa suposa una experiència molt enriquidora per als usuaris, car la biblioteca roman oberta dissabtes, diumenges i festius en horari d'11 a 19 hores, i tanca només els dies 25 de desembre, 1 de gener i 1 de maig, i els caps de setmana d'agost.

Características Biblioteca Villa de Vallecas

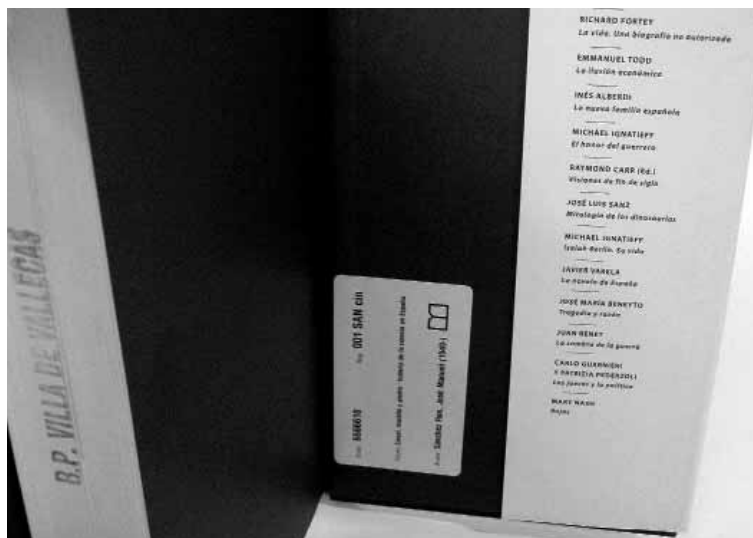
Superficie:	3.697 m2
Colección:	69.773 registros
Usuarios inscritos:	10.826 (9.228 inscritos desde julio 2008)
Puestos de Lectura:	130
Puestos de Lectura no convencional:	50
Horas anuales de apertura:	3950
Puestos de Internet:	24

2. La radiofreqüència a la biblioteca

A la biblioteca es va instal·lar el sistema de radiofreqüència per a la gestió del préstec, la identificació i la seguretat de la col·lecció, l'inventari i la recerca de documents, i està connectat amb el sistema de gestió bibliotecària *AbsysNet*, que s'utilitza a les biblioteques públiques de la Comunitat de Madrid (www.madrid.org/bpcm). Al principi, com tot el que és desconegut, produeix incertesa: tot el personal de la biblioteca ens hem implicat en l'ús del sistema de préstec amb un procediment nou, fet que significa oblidar-nos dels codis de barres, explicar el funcionament de l'autopréstec als usuaris, familiaritzar-nos, en definitiva, amb una nova tecnologia, la qual cosa ens creava certa inseguretat al treballar d'una manera molt diferent. Però la realitat ha estat molt més fàcil del que havíem imaginat. Podem resumir el nostre treball en les següents fases:

- Una primera fase de treball intern d'implantació de les etiquetes d'RFID en tots els materials, tant de llibres com audiovisuals.
- Una segona fase de familiarització amb les màquines d'autopréstec, amb les antenes i programes de càrrega de radiofreqüència i préstec de documents.
- Per últim, la posada en marxa, l'obertura de la biblioteca, l'acollida dels usuaris i posar en marxa de forma real el nou sistema.

Al principi hi va haver algunes dificultats d'adaptació, però més per problemes tècnics que personals. El personal bibliotecari es va adaptar ràpidament al nou sistema i això va fer que es transmetés confiança als usuaris, que van acollir des del principi bastant bé la utilització del sistema d'autopréstec a través de radiofreqüència. L'ús de l'autopréstec és tan senzill i ràpid que a vegades les errades es produeixen per manca d'atenció. Quan s'explica als usuaris com funciona l'autopréstec, la prestatgeria o la bústia de devolució es que-

den sorpresos per la simplicitat i rapidesa del procés, com si hi hagués quelcom de màgic en tot això.

El sistema d'RFID ha estat implantat per l'empresa Nedap Iberia S.A. (www.nedap.es). Les primeres etiquetes de radiofreqüència que es van col·locar en els llibres del lot fundacional estaven impreses amb les dades bàsiques de cada exemplar de la base de dades que constituïa la col·lecció. Abans d'obrir la biblioteca a cada llibre se li va adjudicar la seva etiqueta, carregada prèviament amb les dades de l'exemplar a la base de dades d'*Absys*. Als materials audiovisuals se'ls va col·locar una etiqueta no gravada i es va anar carregant la informació a través de les antenes i del programa de conversió que està vinculat amb *Absys*. Aquest procés és fàcil i ràpid, malgrat que en un principi es van haver de carregar 10.000 materials audiovisuals i col·locar l'etiqueta a 40.000 llibres. S'han detectat alguns problemes al carregar documents que contenen més de dos discos; algunes col·leccions de cinc o sis discos s'han hagut de separar en registres diferents.

Un cop col·locades les etiquetes d'RFID en tots els materials del fons inicial, el procés quotidià i habitual per a l'increment de la col·lecció ha estat el següent:

Les etiquetes dels materials audiovisuals es compren amb un codi de barres imprès –codi que es vincula a l'exemplar a la base de dades d'*AbsysNet*. Les etiquetes, quan arriben a la biblioteca, ja estan carregades i impreses.

Les etiquetes per a llibres les estem carregant i imprimint a la biblioteca amb una impressora especial per a RFID, per a la qual cosa seleccionem un interval de codis numèrics que s'imprimeixen i carreguen a les etiquetes. El procés següent és vincular a *AbsysNet* el codi numèric corresponent a cada exemplar.

La biblioteca compta amb el següent equipament d'RFID:

- 2 màquines autoprèstec, una a cada sala, que fa préstecs i devolucions, a més d'activar o desactivar la seguretat.
- 1 prestatgeria de devolució, a la sala general, que torna i activa la seguretat.
- 1 bústia de devolució al vestíbul, que torna i activa la seguretat dels documents.
- 2 antenes de càrrega d'RFID i préstec al taulell (per a ús del personal bibliotecari).
- 1 impressora d'etiquetes d'RFID, que carrega i imprimeix la informació per a cada exemplar.
- 2 equips d'inventari i cerca d'exemplars, que recullen la

informació en un dispositiu PDA i bolquen o recullen les dades a l'*AbsysNet*.¹

De tot l'equipament d'RFID, les màquines que més problemes ens han ocasionat i, en la nostra opinió, les menys contrastades són la bústia de devolució i la impressora d'etiquetes. La bústia no realitza bé les devolucions, la qual cosa ha generat molta feina i desconfiança entre el personal bibliotecari i també entre els usuaris, que prefereixen utilitzar una altra màquina o tornar els materials al personal al taulell de préstec. Pròximament, l'empresa Nedap la canviarà per una altra bústia. La impressora s'ha hagut de configurar i reparar en diverses ocasions.

A la resta de l'equipament s'han hagut de realitzar alguns ajustos, com les llegendes dels tiquets de les màquines d'autopréstec o el programa de lectura d'etiquetes dels lectors d'inventari.

Per als usuaris, el sistema d'RFID ha suposat un avantatge davant d'altres biblioteques: els ha fet més autònoms i independents en l'ús del préstec i no han d'esperar i fer les, a vegades, interminables cues de préstec i devolució.²

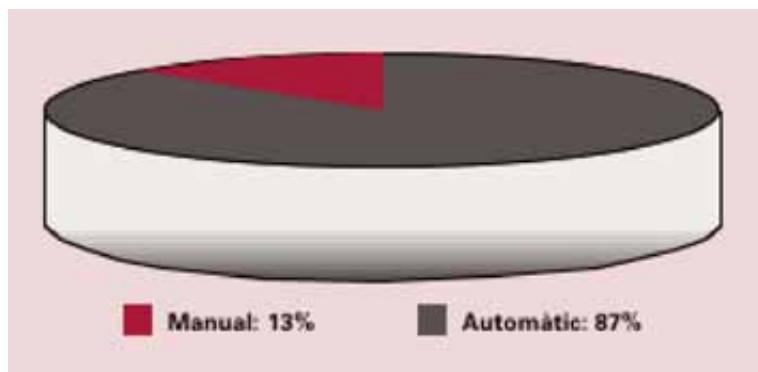
La utilització de les màquines d'autopréstec, de la bústia i de la prestatgeria de devolució és tan senzilla que, tal com mostren les estadístiques (87 % del préstec/devolució), la seva utilització ha estat assumida i acceptada de manera general per la gran majoria dels usuaris, tant pels adults com pels nens i joves; fins i tot els usuaris més grans agraeixen les orientacions dels bibliotecaris i se sorprenen davant la rapidesa, la senzillesa i l'eficàcia del procés. Alguns se senten una mica desconcertats perquè no comprenen el procés; és com si hi hagués algun component màgic a deixar un llibre, un disc o una pel·lícula a la prestatgeria de devolució i... ja està tornada!, sense més.

A la Biblioteca de Villa de Vallecas, com en tota biblioteca pública, el perfil dels usuaris és molt variat i ampli; alguns són més refractaris a utilitzar les màquines i servir-se ells mateixos. Hi ha usuaris que segueixen necessitant i demanant l'atenció dels bibliotecaris o, si més no, la confirmació

1. Per a més informació, vegeu: www.nedap.es/bibliotecas.htm

2. Vegeu l'experiència de: María del Pilar Martínez Olmo, Carmen Mª Pérez-Montes, «La tecnología RFID aplicada a bibliotecas. La experiencia de la Biblioteca Tomás Navarro Tomás», (SEDIC, 2008), <<http://eprints.rclis.org/15218/>>.

Percentatge préstecs

que ho estan fent bé. La presència del personal de la biblioteca a prop de les màquines d'autoprèstec és molt convenient, sobretot al principi. Però la gran majoria dels lectors utilitza l'autoprèstec sense dificultat i agraeixen el grau d'autonomia que els proporciona.

Perquè la radiofreqüència sigui efectiva, a més de la bona instal·lació i funcionament del sistema, és molt important, jo diria imprescindible, que el personal bibliotecari assumeixi i accepti el sistema, considerant com a part essencial de les seves tasques la formació en la utilització dels sistemes d'autoprèstec per radiofreqüència als usuaris, de manera continuada i permanent. Algunes de les transaccions produeixen incidències que els bibliotecaris han de comprovar, solucionar i explicar als usuaris. És una qüestió d'actitud davant la implantació de noves formes de gestionar la biblioteca.

En el mes de març de 2009 vam realitzar el primer inventari de la col·lecció amb el sistema RFID. En aquell moment, el fons estava constituït per 62.000 exemplars. La recollida de dades es va realitzar a través d'un dispositiu amb forma de pistola i una PDA, que va recollint la informació que conté l'etiqueta de cada exemplar. La lectura de les dades és molt més ràpida que amb el sistema de lectura de codis de barres. A la biblioteca elaborem un procediment d'inventari amb tots els passos a seguir i la planificació del procés. Tardem cinc setmanes en la realització del recompte de tot el fons, incloent-hi la resolució de les incidències i la recerca dels exemplars que apareixien com a perduts, estant en tot moment la biblioteca oberta al públic i sense deixar de

donar cap servei. L'aplicació de l'inventari amb RFID té dos utilitats molt rellevants per a una biblioteca. D'una banda, la recollida de dades de tots els fons per fer el recompte i, de l'altra, la recerca d'exemplars que no es troben col·locats en el lloc corresponent.

En conclusió, crec, com a directora de la biblioteca, que la gestió de la biblioteca pública a través del sistema de radiofreqüència, malgrat que encara és un sistema car, té prou avantatges pel que fa a la identificació, localització i seguretat dels documents. Però l'avantatge més gran, i a la vegada el millor canvi respecte d'altres sistemes, està en la gestió del préstec i devolució de documents, en concret, en l'autoprèstec. L'autoprèstec dona més rellevància a l'usuari, li concedeix un paper més actiu i independent, possibilita que el bibliotecari pugui dedicar més temps a tasques més tècniques i d'informació.

Els bibliotecaris perdem part de protagonisme en el procés del préstec perquè deixem de controlar a qui i què es presta. Els bibliotecaris posem les normes, però ja no controlem del tot si es compleixen. El carnet de préstec és personal i intransferible, però ara és l'usuari qui decideix. Hi ha una realitat que en aquest període de temps hem constatat, s'ha perdut aquell punt de trobada entre lector i bibliotecari que hi havia en el moment del préstec; ara el préstec es realitza de forma individual i independent, i els bibliotecaris hem de buscar altres punts de trobada i diàleg amb els lectors. A partir d'ara, amb l'autoprèstec el servei d'informació bibliogràfica i l'atenció personalitzada a l'usuari tindran més rellevància a les biblioteques públiques.

